

KONKURS HISTORYCZNY DLA UCZNIÓW KLAS IV-VIII SZKÓŁ PODSTAWOWYCH WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

ETAP REJONOWY
14 grudnia 2021 r. godz. 9.00

Uczennico/Uczniu:

1. Arkusz składa się z **37** zadań, na których rozwiązanie masz **90** minut.
2. Pisz długopisem/piórem - dozwolony czarny lub niebieski kolor tuszu.
3. Nie używaj ołówka ani korektora. Jeżeli się pomylisz, przekreśl błąd i napisz inną odpowiedź.
4. Pisz czytelnie i zamieszczaj odpowiedzi w miejscu do tego przeznaczonym.
5. Zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.

Życzymy powodzenia!

Maksymalna liczba punktów	60	100%
Uzyskana liczba punktów		%
Podpis Przewodniczącej/-ego Rejonowej Komisji Konkursowej		

Teksty i ilustracja do zadania 1.

Tekst A

Na dziedzińcu świątyni jerozolimskiej lud błaga Boga o ratunek przed zbliżającą się armią babilońską, którą prowadzi król Nabuchodonozor (Nabucco). Hebrajczycy spodziewają się, że zakładniczką pokoju zostanie znajdującą się wśród nich Fenena, córka Nabucca.

<https://teatr Wielki.pl/repertuar/kalendarium/2014-2015/nabucco/>

Tekst B

Piękna Vitellia, córka byłego cesarza Rzymu, nie może znieść obojętności obecnego cesarza Tytusa, który jest zakochany w Berenice, córce króla Judei. Prosi zadurzonego w niej Sekstusa, aby zorganizował zamach na życie cesarza. W tym samym czasie Publiusz, dowódca stojący na czele pretorian, przedstawia cesarzowi listę spiskowców.

<https://operakameralna.pl/laclemenza/>

Tekst C

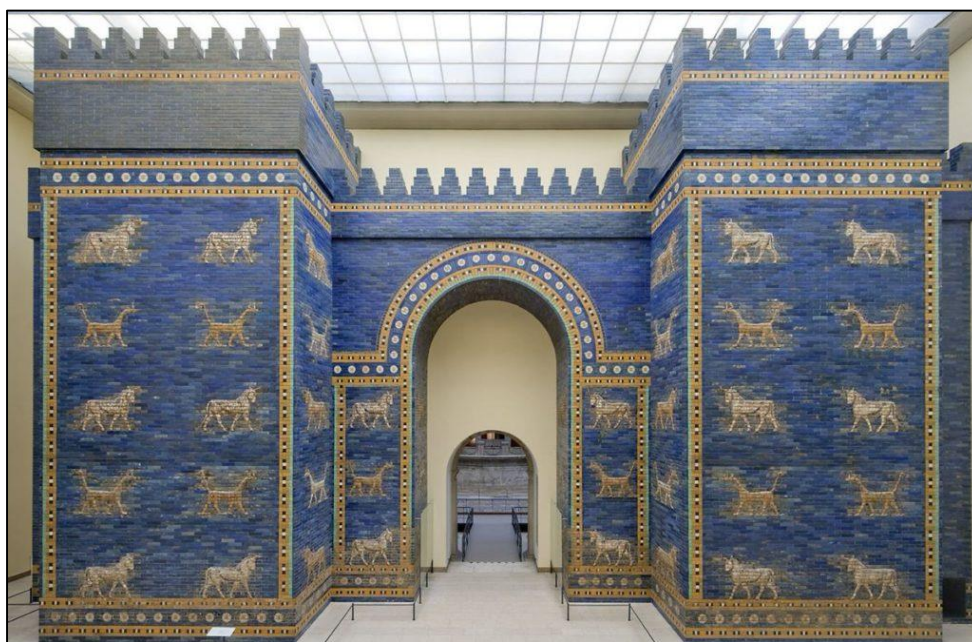
Juliusz Cezar pokonał wojska Pompejusza w Egipcie. Żona Pompejusza prosi o łaskę dla swojego męża, Cezar się zgadza. Ale nadgorliwy Ptolemeusz wysłał Cezarowi odciętą głowę Pompejusza jako symbol wsparcia. Cezar jest wściekły na pochopną decyzję Ptolemeusza, a syn Pompejusza, Sesto, przysięga zemstę.

<https://www.historiamuzyki.pl/juliusz-cezar-streszczenie-opery/>

Tekst D

Na cały kraj spadły ciemności. Faraon przyzywa Mojżesza i obiecuje, że w zamian za przywrócenie światła pozwoli Izraelitom odejść. Na prośbę Mojżesza Bóg pozwala znowu zaświecić słońcu, jednak faraon zmienia zdanie i zakazuje Żydom wyjścia z Egiptu. Mojżesz sprowadza na Egipt ognisty deszcz.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Moj%C5%BCesz_w_Egipcie

[https://www.dailyartmagazine.com/\[...\]/](https://www.dailyartmagazine.com/[...]/)

...../2

Zadanie 1. (0-2 pkt)

Spośród wydarzeń, na podstawie których powstały libretta oper oznaczonych literami A–D, wybierz wydarzenie chronologicznie pierwsze i wydarzenie chronologicznie ostatnie. W każdym wierszu tabeli wybierz właściwą literę.

1.1.	Wydarzenie chronologicznie pierwsze	A	B	C	D
1.2.	Wydarzenie chronologicznie ostatnie	A	B	C	D

...../1

Zadanie 2. (0-1 pkt)

Podaj imię wymienionego w jednym z tekstów władcy, za panowania którego wzniesiono budowlę widoczną na ilustracji.

.....

Tekst do zadań 3. i 4.

Nie było tam regularnej, etatowej armii – czyli armii stałej – mieszkającej w koszarach i w każdej chwili gotowej do walki. Wszyscy żołnierze zajmowali się wojaczką w przerwach od swojej normalnej pracy, jednak byli rygorystycznie szkoleni do pieszej walki w zwartym szyku. Gdy wybuchła wojna, obywatele porzucali swoje zwykłe obowiązki w rzemiośle albo na roli, by wziąć w niej udział. Na zgromadzeniu żołnierze-obywatele otrzymywali od swoich wodzów rozkaz wymarszu. Wyjaśniano żołnierzom sytuację i wzmacniano ich wolę walki. Z czasem takie zgromadzenie coraz bardziej rozszerzało swoje kompetencje, aż wreszcie przejęło kontrolę nad sprawami wojny i pokoju.

Na podstawie: J. Hirst, *Najkrótsza historia Europy*, Warszawa 2020, s. 85.

Zadanie 3. (0-1 pkt)

...../1

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W tekście opisano kształtowanie się

- A. republiki rzymskiej.
- B. demokracji ateńskiej.
- C. cesarstwa rzymskiego.
- D. oligarchii spartańskiej.

...../1

Zadanie 4. (0-1 pkt)

Podaj nazwę formacji wojskowej walczącej pieszo w zwartym szyku, o której jest mowa w tekście.

.....

Tekst do zadania 5.

Niechaj zatem będzie wiadome, że na prośbę biskupa tego miasta, dla zyskania sobie wiecznej nagrody udzieliliśmy mu takiego dobrodziejstwa, ażeby do posiadłości jego kościoła, nie śmiał wejść żaden urzędnik państwowy, czy to dla odbywania sądów, czy też ściągania skądkolwiek kar sądowych; lecz tym wszystkim niech władają dla chwały Bożej sam biskup lub jego następcy. Lecz ze wszystkiego, co skarb mógłby otrzymać od wolnych albo służebnych i innych ludzi, którzy znajdują się na ziemiach wspomnianego kościoła, niechaj, z naszej łaski i dla przyszłego zbawienia, płynie po wieczne czasy dochód na światło dla wspomnianego kościoła, zbierany za pośrednictwem jego pełnomocników. I niechaj tego naszego nadania, uczynionego dla chwały Bożej i zbawienia duszy naszej i naszego potomstwa, nie usiłuje złamać ani wyniosłość królewska, ani zachłanna żądza jakiegokolwiek urzędnika.

Na podstawie: D. Ostapowicz, S. Suchodolski, D. Szymikowski, *Z archiwum Klio*, t. I, Gdańsk 2007, s. 74.

...../3

Zadanie 5. (0-3 pkt)

Uzupełnij poniższy tekst. Przyporządkuj do każdego zdania właściwe uzupełnienie spośród oznaczonych literami A-C.

Cytowany tekst stanowi ilustrację średniowiecznej koncepcji **5.1.**____. Postanowienia dokumentu skutkowały korzyścią finansową dla **5.2.**____. Autor tekstu deklarował, że jego motywacja do wystawienia dokumentu miała charakter **5.3.**____.

- 5.1.** **A.** uniwersalizmu
 B. inwestytury
 C. immunitetu
- 5.2.** **A.** ludzi wolnych i służebnych
 B. biskupa i duchownych
 C. sędziów i podsądnych
- 5.3.** **A.** propagandowy
 B. polityczny
 C. religijny

Mapa i tekst do zadań 6. i 7.

Źródło: Atlas historyczny. Od starożytności do współczesności, Warszawa 2013, s. 27.

Nagle wzdłuż wałów rozległy się szepty, potem krzyk przeleciał i zamarł. Wieże wynurzyły się już z mgły. Na przedniej ścianie każdej z nich widniały drobne postacie. Można je było już rozróżnić. Zakładnicy! Tak dotrzymywał słowa cesarz Henryk V! Na najwyższej, która zmierzała ku baszcie nad zachodnią furtą, po jasnej, lśniącej w słońcu czuprynie wszyscy poznali Zdzicha. A na baszcie stał Przedśław i patrzył na syna. Nagle w ciszy rozległ się czysty i donośny głos Zdzicha: - Bijcież! Z ojcowej ręki nie boli!

Na podstawie: K. Bunsch, *Zdobycie Kołobrzegu. Psie pole*, Kraków 1989, s. 210-211.

...../1

Zadanie 6. (0-1 pkt)

Rozstrzygnij, czy najazd, w czasie którego miało dojść do wydarzeń opisanych w tekście, został oznaczony na mapie. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

...../1

Zadanie 7. (0-1 pkt)

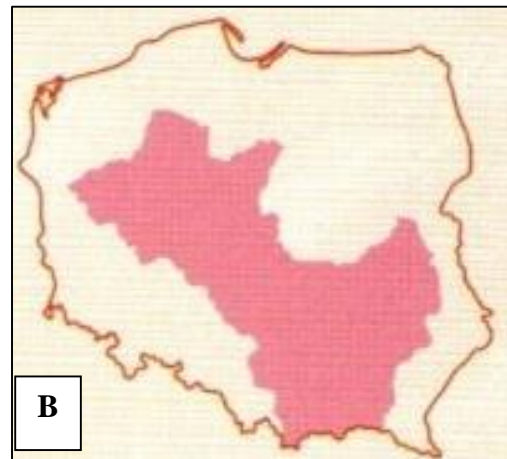
Wskaż pretekst, pod jakim nastąpił najazd na ziemie polskie, podczas którego miało dojść do wydarzeń opisanych w tekście, oraz skutek najazdu. Wybierz pretekst spośród oznaczonych literami A-D, a skutek – spośród oznaczonych cyframi 1-4. Do tabeli wpisz wybraną literę i liczbę.

	Pretekst	Skutek
Najazd, podczas którego miało dojść do wydarzeń opisanych w tekście		

- A. chrystianizacja ziem polskich
- B. obrona praw książęcych Zbigniewa
- C. odzyskanie tronu przez Kazimierza Odnowiciela
- D. wypędzenie Brandenburczyków z Pomorza

- 1. utrata Pomorza Zachodniego
- 2. przyłączenie do Polski Śląska
- 3. utworzenie biskupstwa we Wrocławiu
- 4. utrzymanie stanu granic sprzed najazdu

Mapy do zadania 8.

Na podstawie: red. W. Sienkiewicz, E. Olczak, *Historia Polski. Atlas ilustrowany*, Warszawa 2021, s. 374.

Zadanie 8. (0-1 pkt)

...../1

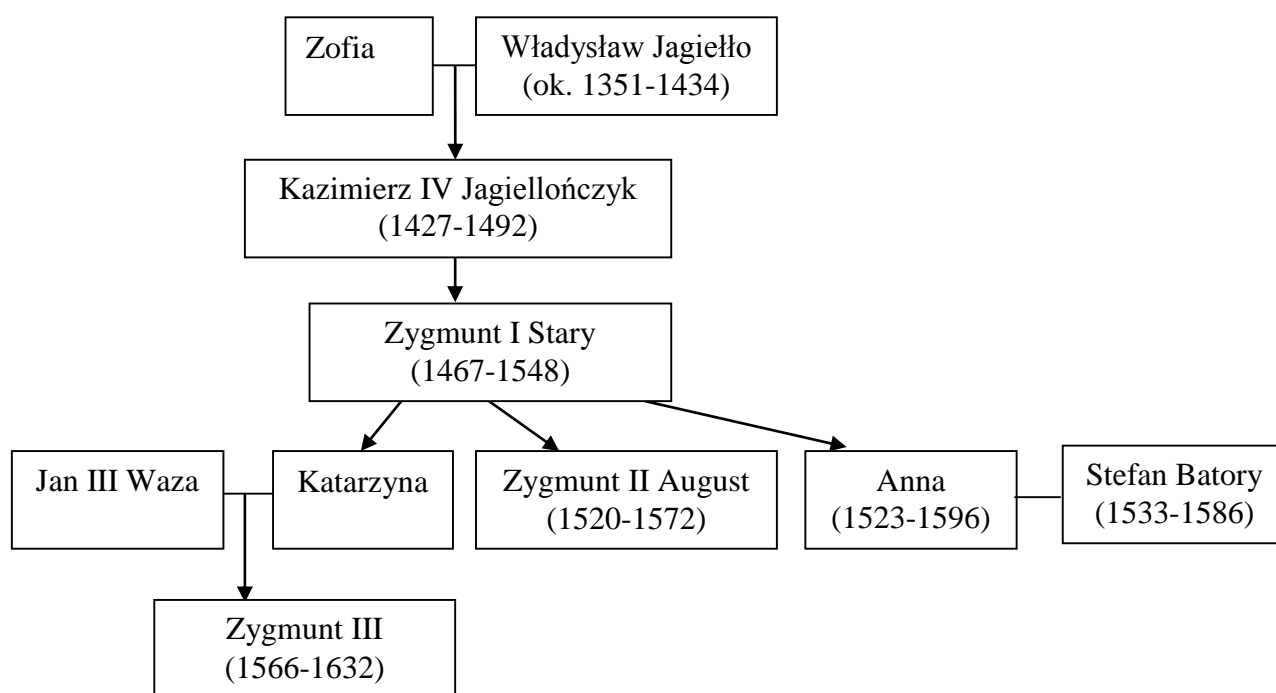
Rozstrzygnij, która mapa (A czy B) przedstawia granice ziem zjednoczonych przez Władysława Łokietka. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....
.....
.....

Tablica genealogiczna i teksty do zadań 9. i 10.

np. (1566-1632) – lata życia

— małżeństwo

→ potomstwo

Na podstawie: red. W. Sienkiewicz, E. Olczak, *Historia Polski. Atlas ilustrowany*, Warszawa 2021, s. 88-89, s. 138-139; *Atlas historyczny – szkoła średnia do 1815*, Warszawa 2001, s. 61.

Tekst I

Wszystkie stany i wszystkie ziemie Rzeczypospolitej złożyły hołd nowemu królowi. Miasto Gdańsk jedynie uparcie sprzeciwiało się wyborowi. Gdy łagodność i wyrozumiałość do najdalszych granic posunięta nie pomagała, król zmuszony był poskromić buntowników z bronią w ręku. Ta wojna domowa, ciężka dla braku pieniędzy w skarbie i małej ilości wojska, trwała przeszło rok. Ledwie król skończył z Gdańskiem, aliści doniesiono mu, że wielki książę moskiewski Iwan wtargnął do ziemi inflanckiej, dopuszcza się gwałtów i strasznych okrucieństw; zamki i miasta zagarnia pod swe panowanie.

Na podstawie: A. Domańska, *Krysia bezimienna*, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/krysia-bezimienna.html>

Tekst II

Ciszę, jaka teraz zapanowała, przerwał tylko szloch reprezentantów pruskich stanów, które z rozpaczliwą odwagą podjęły nierówną walkę, zwyciężały w tej walce i pragnęły zakończenie jej widzieć w połączeniu z Polską, ku której zawsze zwracały oczy. Król podniósł się z tronu, zszedł po stopniach do Jana Bażyńskiego, rękami swymi ujął go za ramiona, trwał tak przez chwilę. Prusy wracały do Polski. Bój jaszczurkowców został wygrany.

Na podstawie: E. Pauksza, *Znaki ogniste*, Lublin 1979, s. 393-394, 396.

Tekst III

Król trzykrotnie uderza księcia Albrechta mieczem w ramię. Książę wstaje z kolan i wymownym wzrokiem spogląda na swoich ludzi. Krzyżacy jak jeden mąż zdzierają z płaszczy czarne krzyże, godło zakonu. Pruska gałąź Zakonu Szpitala Najświętszej Marii Panny Domu Niemieckiego w Jerozolimie przestaje istnieć. Fanfary zagłuszają krzyk radości

zgrupowanych. Twarz wysłannika papieskiego przypomina popiół, mężczyzna jest w szoku, że katolicki władca ośmielił się powołać do życia heretyckie państwo.

Na podstawie: M. Niedźwiedzka, *Bona*, Warszawa 2018, s. 246-247.

...../3

Zadanie 9. (0-3 pkt)

Do opisów wydarzeń (Teksty I-III) dopisz imiona władców Polski umieszczonych na tablicy genealogicznej, którzy brali udział w opisanych wydarzeniach.

Opis wydarzeń	Władca Polski
Tekst I	
Tekst II	
Tekst III	

...../3

Zadanie 10. (0-3 pkt)

Uzupełnij poniższy tekst. Przyporządkuj do każdego zdania właściwe uzupełnienie spośród oznaczonych literami A-C.

Na tablicy genealogicznej lata życia zapisano wyłącznie przy osobach, które **10.1.**____ . Władców, którzy brali udział w wydarzeniach opisanych w tekstach **10.2.**____ łączyły relacje ojcowsko-synowskie. W tym samym roku, w którym chrześcijanie zdobyli Alhambrę, ostatnią twierdzę muzułmanów na Półwyspie Iberyjskim, **10.3.**____ .

- 10.1.** **A.** panowały w Polsce w XVI w.
 B. zostały koronowane na króla Polski
 C. nosiły nazwisko dynastii Jagiellonów
- 10.2.** **A.** I i II
 B. II i III
 C. I i III
- 10.3.** **A.** zmarł Kazimierz Jagiellończyk
 B. urodził się Zygmunt II August
 C. zmarła Anna Jagiellonka

...../3

Zadanie 11. (0-3 pkt)

Spośród postaci oznaczonych literami A-E wybierz te, których biogramy zapisano poniżej. Do każdego biogramu dopisz właściwą literę.

A. Jan Karol Chodkiewicz

B. Stefan Czarniecki

C. Jan Sobieski

D. Jeremi Wiśniowiecki

E. Stanisław Żółkiewski

11.1.	Ur. 1547, zm. 1620, hetman wielki koronny od 1618 r., kanclerz wielki koronny, wybitny wódz i wielki patriota, największy sukces odniósł w 1610 r. w bitwie pod Kłuszynem, gdy pokonał czterokrotnie silniejszą armię rosyjską i zajął Moskwę.	
11.2.	Ur. 1560, zm. 1621, dowódca wojskowy i polityk, hetman wielki litewski, wojewoda wileński od 1616 r., znakomity strateg, dowodził w zwycięskich bitwach ze Szwedami, największe zwycięstwo odniósł 27 IX 1605 r. w bitwie pod Kircholmem.	
11.3.	Ur. 1599, zm. 1665, wojewoda ruski od 1657 r., hetman polny koronny, bohater walk wyzwoleniczych w okresie najazdu szwedzkiego, brał udział w licznych wyprawach przeciw Kozakom, unikał walnej rozprawy ze Szwedami, niszcząc ich wojska wojną szarpaną.	

Na podstawie: *Encyklopedia szkolna. Historia*, Warszawa 1993, s. 791-793, 798.

...../1

Zadanie 12. (0-1 pkt)

Spośród cech monarchii oznaczonych literami A-F wybierz te, które odnoszą się do angielskiej monarchii parlamentarnej z przełomu XVII i XVIII w. Do tabelki wpisz litery, którymi oznaczono wybrane cechy.

Cechy angielskiej monarchii parlamentarnej

A. Monarcha pełni funkcje reprezentacyjne.

B. Władca ustanawia prawo i wymierza sprawiedliwość.

C. Król ma możliwość unieważniania ustaw parlamentarnych.

D. Ministrowie za swoje działania odpowiadają przed królem.

E. Władca ma obowiązek regularnego zwoływania posiedzeń parlamentu.

F. Królowi przysługuje prawo nakładania podatków bez zgody parlamentu.

Ilustracje i tekst do zadań 13. i 14.

[https://aleklasa.pl/wp-content/uploads/2018/04/\[...\]-1024x666.jpg](https://aleklasa.pl/wp-content/uploads/2018/04/[...]-1024x666.jpg)
[https://artinfo.pl/wydarzenia/europejskie-dni-dziedzictwa-2020-w-drodze-do-\[...\]-12-20-wrzesnia](https://artinfo.pl/wydarzenia/europejskie-dni-dziedzictwa-2020-w-drodze-do-[...]-12-20-wrzesnia)
<https://serwis.gazetaprawna.pl/turystyka/galeria/639255,najczesciej-odwiedzane-zabytki-swiata.html>
[https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/7/7c/\[...\].jpg/1200px-\[...\]_Fassade.jpg](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/7/7c/[...].jpg/1200px-[...]_Fassade.jpg)

Tworząc swój dwór Ludwik XIV zadbał o to, aby mieć największych panów i pierwsze damy Francji stale pod swoją kontrolą. Każdy, kto chciał się cieszyć królewskimi łaskami, musiał jak najczęściej przebywać blisko króla. Tak pisał książę de Saint-Simon: „Było zaniedbaniem najpierw ze strony wszystkich wybitniejszych ludzi, jeśli nie przebywali na dworze stale. Dalej innych, jeśli nie zjawiali się tam od czasu do czasu. Wreszcie na niełaskę skazani byli ci, co nie przebywali na dworze nigdy albo prawie nigdy. Gdy szło o jakieś ich sprawy, «Nie znam go wcale» – odpowiadał dumnie król”.

Na podstawie: *Świat nowożytny. Renesans, barok. Podręcznik dla gimnazjum klasa II cz. I*, Warszawa 2000, s. 172.

Zadanie 13. (0-1 pkt)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

...../1

Według Saint-Simona każdy, kto chciał dostąpić łaski królewskiej, powinien często bywać w pałacu przedstawionym na ilustracji oznaczonej liczbą

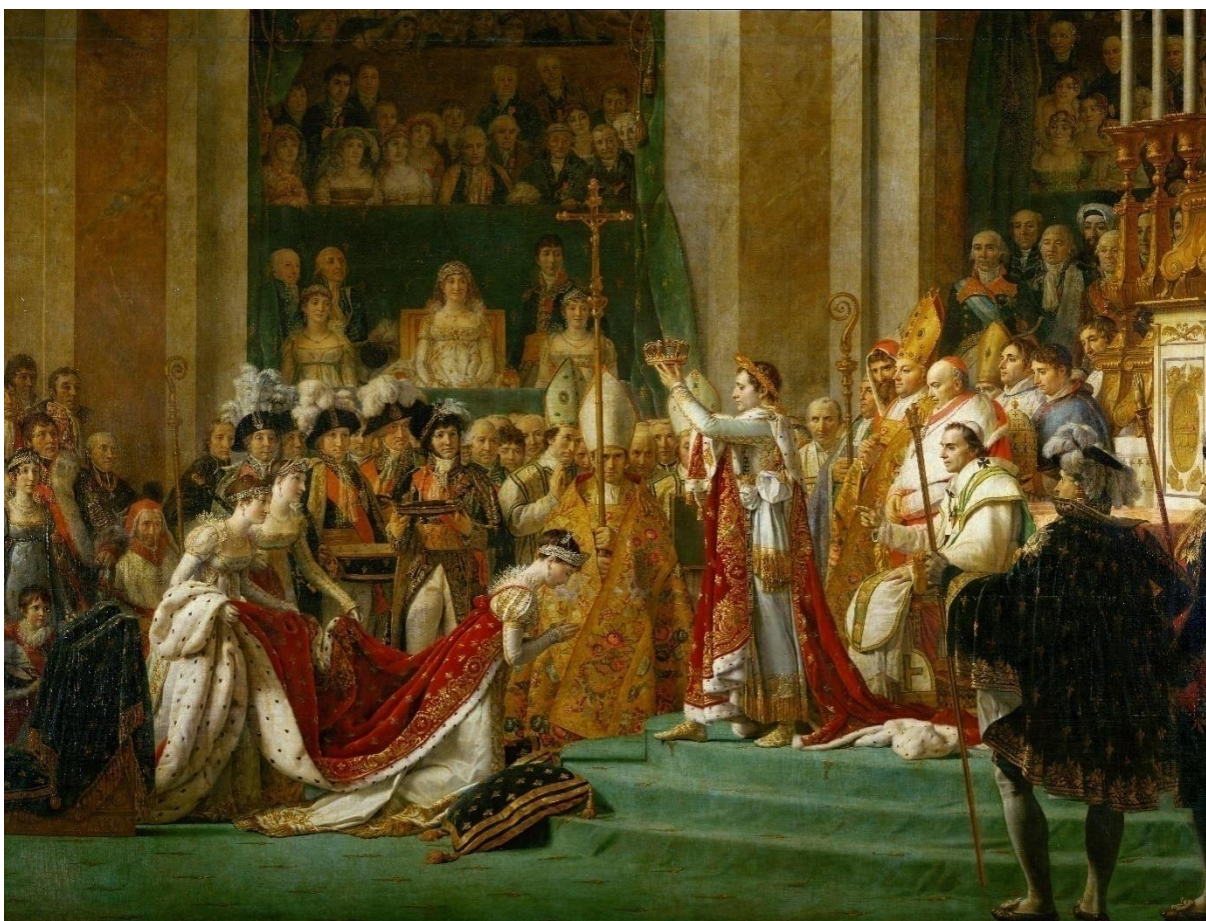
- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

...../1

Zadanie 14. (0-1 pkt)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Wspomnianemu w tekście królowi przypisuje się zdanie „Państwo to ja!” jako podsumowanie sposobu sprawowania przez niego władzy.	P	F
Pałace przedstawione na ilustracjach oznaczonych cyframi 1 i 2 utrzymane są w tym samym stylu architektonicznym.	P	F

Ilustracja do zadania 15.

Na podstawie: *Historia sztuki*, Warszawa 1998, s. 191.

...../3

Zadanie 15. (0-3 pkt)

Uzupełnij poniższy tekst. Przyporządkuj do każdego zdania właściwe uzupełnienie spośród oznaczonych literami A-C.

Obraz powstał na zamówienie jego głównego bohatera i został wykonany w zgodzie z zasadami sztuki **15.1.**____. Świadczy o tym m.in. **15.2.**____. Przedstawiona na obrazie scena miała miejsce przed **15.3.**____.

- 15.1. A. renesansu
B. baroku
C. klasycyzmu
- 15.2. A. emocjonalność w ukazaniu symboliki religijnej
B. intensywny kontrast między światłem i cieniem
C. wzniosłość tematyki przy stonowanej kolorystyce
- 15.3. A. wybuchem wielkiej rewolucji francuskiej
B. utworzeniem Legionów Polskich we Włoszech
C. nadaniem konstytucji Księstwu Warszawskiemu

Teksty do zadania 16.

Tekst I

Kiedy, w jednej i tej samej osobie lub w jednym i tym samym ciele, władza prawodawcza zespolona jest z wykonawczą, nie ma wolności; ponieważ można się lękać, aby ten sam monarcha albo ten sam senat nie stanowił tyrańskich praw, które będzie tyrańsko wykonywał. Nie ma również wolności, jeśli władza sędziowska nie jest oddzielona od prawodawczej i wykonawczej.

Na podstawie: K. Dumanowska, J. Dumanowski, *Historia 2. Czasy nowożytne w tekstach źródłowych*, Gdynia 2003, s. 42.

Tekst II

Założmy zatem, że umysł jest, jak się to mówi, czystą kartą, nie zapisaną żadnymi znakami, że nie ma on idei. Skąd bierze się w umyśle cały materiał dla rozumu i wiedzy? Odpowiem na to jednym słowem: z doświadczenia. Nasze obserwacje zwrócone ku zmysłowym rzeczom zewnętrznym czy też ku wewnętrznym czynnościom duchowym, które postrzegamy i które są przedmiotem naszej refleksji – oto, co zaopatruje umysł w cały materiał myślenia.

Na podstawie: *Teksty źródłowe do nauki historii*. Nr 21: *Oświecenie*, Warszawa 1961, s. 7-8.

Tekst III

Każdy z nas społecznie oddaje swoją osobę i całą swą potęgę pod naczelne kierownictwo woli powszechnej i traktujemy każdego członka jako część niepodzielną całości. Co do członków, to przybierają one ogólne miano ludu, w szczególności nazywają się obywatelami, jako uczestnicy władzy zwierzchniej, i poddanymi, jako podlegli ustawom państwowym.

Na podstawie: *Teksty źródłowe do nauki historii*. Nr 21: *Oświecenie*, Warszawa 1961, s. 19.

Tekst IV

Jestem mocno o tym przekonany, że zupełne zniesienie prawa własności jest jedynym środkiem do równego i sprawiedliwego podziału dóbr i do zapewnienia ludziom szczęścia. Lecz dopóki prawo własności stanowić będzie podstawę ustroju społecznego, dopóty najliczniejszą i najcenniejszą warstwę społeczeństwa stale niepokoić i dręczyć będzie nieuniknione brzemię nędzy i utrapień.

Na podstawie: *Teksty źródłowe do nauki historii*. Nr 14: [...], Warszawa 1960, s. 10.

...../2

Zadanie 16. (0-2 pkt)

Do nazwisk autorów wymienionych w tabeli dobierz ich teksty. Wybierz je spośród oznaczonych cyframi I-IV. W każdym wierszu tabeli zaznacz odpowiednią cyfrę.

16.1.	Charles-Louis Montesquieu	I	II	III	IV
16.2.	Jean-Jacques Rousseau	I	II	III	IV

...../3

Zadanie 17. (0-3 pkt)

Do państw wymienionych w tabeli przyporządkuj przeprowadzone tam w XVIII wieku reformy. Wybierz je spośród oznaczonych literami A-E. W każdej kolumnie tabeli wpisz wybrane litery. Każdej litery użyj tylko raz.

Rosja	Austria	Prusy

- A. Wprowadzenie podatku od bród.
- B. Likwidacja Dumy Bojarskiej i wprowadzenie Senatu Rządzącego.
- C. Zniesienie samorządów krajowych i podział państwa na gubernie, okręgi i powiaty.
- D. Likwidacja części zakonów i uczynienie księży urzędnikami państwowymi, którym wypłacano pensje z funduszu religijnego.
- E. Wprowadzenie powszechnego obowiązku szkolnego i powołanie szkoły realnej, nastawionej na kształcenie umiejętności praktycznych.

Tekst do zadania 18.

Przełom w rozwoju szkolnictwa nastąpił dzięki reformom księdza Stanisława Konarskiego. W założonej przez niego w 1740 r. szkole dla synów magnatów i bogatej szlachty staranny dobór nauczycieli umożliwiał wprowadzanie nowych metod nauczania i wychowania. Nauka, podzielona na 5 klas, trwała 8 lat.

Na podstawie: [https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/\[...\];3887324.html](https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/[...];3887324.html)

...../3

Zadanie 18. (0-3 pkt)

Uzupełnij poniższy tekst. Przyporządkuj do każdego zdania właściwe uzupełnienie spośród oznaczonych literami A–C.

Szkoła opisana w tekście została założona za panowania w Polsce **18.1.** ____ . Jej nowatorski charakter polegał m.in. na tym, że uczono w niej **18.2.** ____ . Szkoła działała w **18.3.** ____ .

- 18.1.**
- A. Augusta III Sasa
 - B. Stanisława Leszczyńskiego
 - C. Stanisława Augusta Poniatowskiego

- 18.2.**
- A. młodzież do 18. roku życia bez względu na pochodzenie społeczne

- B. na podstawie podręczników Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych
- C. nowożytnych języków, nauk przyrodniczych, historii, prawa i ekonomii

- 18.3. A. Wilnie
B. Krakowie
C. Warszawie

Tekst i mapa do zadań 19. i 20.

Rosja nieustannie nalegała na mnie, abym poprawił los dysydentów. Zażądała dla dysydentów zupełnej równości z katolikami, a głównie przypuszczenia ich do ciała prawodawczego. Polacy odrzucili wszystko, co obraziło Imperatorową. Pragnęła ona dać poznać Europie, że naród polski z własnej woli zapraszał ją do użycia siły wojskowej, aby wyjednać dysydemtom tę zupełną równość. Dla zrobienia jednak tej rzeczy należało przyciągnąć kilku przywódców mających wpływ na tłumy. Ci podsunęli rządowi rosyjskiemu, iż o dysydemtach wypada jak najmniej napomykać, a natomiast kłaść w uszy drobnej szlachty, iż Rosja zniesie wszystkie zmiany zaprowadzone od śmierci ostatniego króla. Gdy przeto wprowadzone nowości zmierzały głównie do zniesienia nadużyć liberum veto, tedy drobna szlachta stała się narzędziem w ręku Moskali. Moskwa gwarantowała porównanie dysydentów z katolikami, a oprócz tego zastrzegła sobie, że Rzeczpospolita nie może ani dochodów swoich ani wojska powiększać tylko przez jednomyślność głosów. Zaledwie stanął ten układ, kiedy naród polski postanowił go obalić. Polscy Konfederaci wypowiedzieli wojnę Moskalom.

Na podstawie: *Listy Stanisława Augusta do pani Geoffrin [...]*, Kraków 1876, s. 85-87,
<http://bc.wbp.lublin.pl/dlibra/doccontent?id=13014>

Na podstawie: red. W. Sienkiewicz, E. Olczak, *Historia Polski. Atlas ilustrowany*, Warszawa 2021, s. 130.

...../1

Zadanie 19. (0-1 pkt)

Rozstrzygnij, czy tekst i mapa dotyczą tej samej konfederacji. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do treści obu źródeł.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....
.....
.....

...../1

Zadanie 20. (0-1 pkt)**Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.**

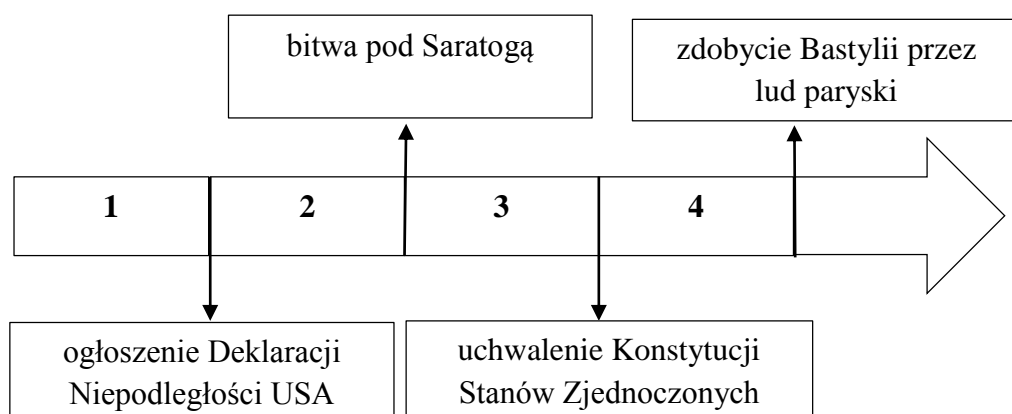
W tekście użyto słowa *dysydent* w znaczeniu osoby, która

- A. porzuciła wiarę chrześcijańską.
- B. wybrała inne wyznanie chrześcijańskie niż katolicyzm.
- C. niedawno przyjęła wiarę i dlatego nie może obejmować stanowisk kościelnych.
- D. uznaje religię za sprzeczną z nauką i nie wierzy w istnienie sił nadprzyrodzonych.

Tekst i taśma chronologiczna do zadań 21. i 22.

Po bitwie pod Yorktown 19 października brytyjski premier, Lord North, powiedział: „O Boże, to już koniec”. I tak było. Yorktown stanowił ostatnią wielką bitwę, na trwale zabezpieczając niepodległość Stanów Zjednoczonych. Na miejscu bitwy dziś nadal widoczne są oryginalne fortyfikacje zbudowane i używane przez obie strony. Odwiedzający mogą stanąć na miejscu, gdzie sojuszniczne oddziały zdobyły brytyjskie reduty podczas nocnego ataku z zaskoczenia 14 października, co zdecydowało o losach bitwy na korzyść Amerykanów. Historyczne miejsce kapitulacji to pole, na którym wojska brytyjskie złożyły broń, poddając 8300 żołnierzy i ostatecznie kończąc rewolucję amerykańską.

Na podstawie: <https://pol.vivit-tours.com/battle-yorktown-397187>

...../1

Zadanie 21. (0-1 pkt)**Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.**

Opisane w tekście wydarzenia miały miejsce w okresie oznaczonym na taśmie chronologicznej numerem

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

...../1

Zadanie 22. (0-1 pkt)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F –jeśli jest fałszywe.

Dowódcą wojsk amerykańskich w opisanej wojnie był Jerzy Waszyngton.	P	F
Wspomniane w tekście <i>sojusznicze oddziały</i> to m.in. wojska francuskie.	P	F

Teksty do zadań 23. i 24.**Tekst I**

Kodeks ten kładł główny nacisk na swobodę przedsiębiorczości gospodarczej, realizując postulaty francuskiego mieszczaństwa, oraz gwarantował zmiany własności i jej form dokonane w czasie rewolucji. Oznaczało to usankcjonowanie konfiskaty i sprzedaży dóbr nie tylko emigrantów, lecz również Kościoła, co zatwierdzone zostało w konkordacie z papieżem Piusem VII. Dokument nadawał także świecki charakter prawu małżeńskiemu, przy dużej dbałości o trwałość rodziny i całkowitym podporządkowaniu żony mężowi. System administracyjny uzupełniony został systemem policyjnym (zwłaszcza rozbudową policji tajnej) i surową cenzurą.

Na podstawie: red. A. Mączak, *Historia Europy*, Wrocław 2006, s. 498.

Tekst II

- I. Ludzie rodzą się i pozostają wolni i równi z punktu widzenia prawa. Różnice społeczne mogą się opierać tylko na użyteczności wobec społeczeństwa.
- II. Celem każdej organizacji politycznej jest utrzymanie naturalnych i nie przedawnionych praw człowieka. Tymi prawami są: wolność, własność, bezpieczeństwo i opór przeciwko uciskowi.

Na podstawie: oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. Lenard, *Wiek [...] w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów*, Warszawa 1999, s. 488.

...../1

Zadanie 23. (0-1 pkt)

Podaj imię i nazwisko inicjatora powstania dokumentu, który opisano w Tekście I.

.....

...../1

Zadanie 24. (0-1 pkt)

Rozstrzygnij, czy słowa cytowane w Tekście II pochodzą z *Kodeksu* opisanego w Tekście I. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do treści obu źródeł.

Rozstrzygnięcie:

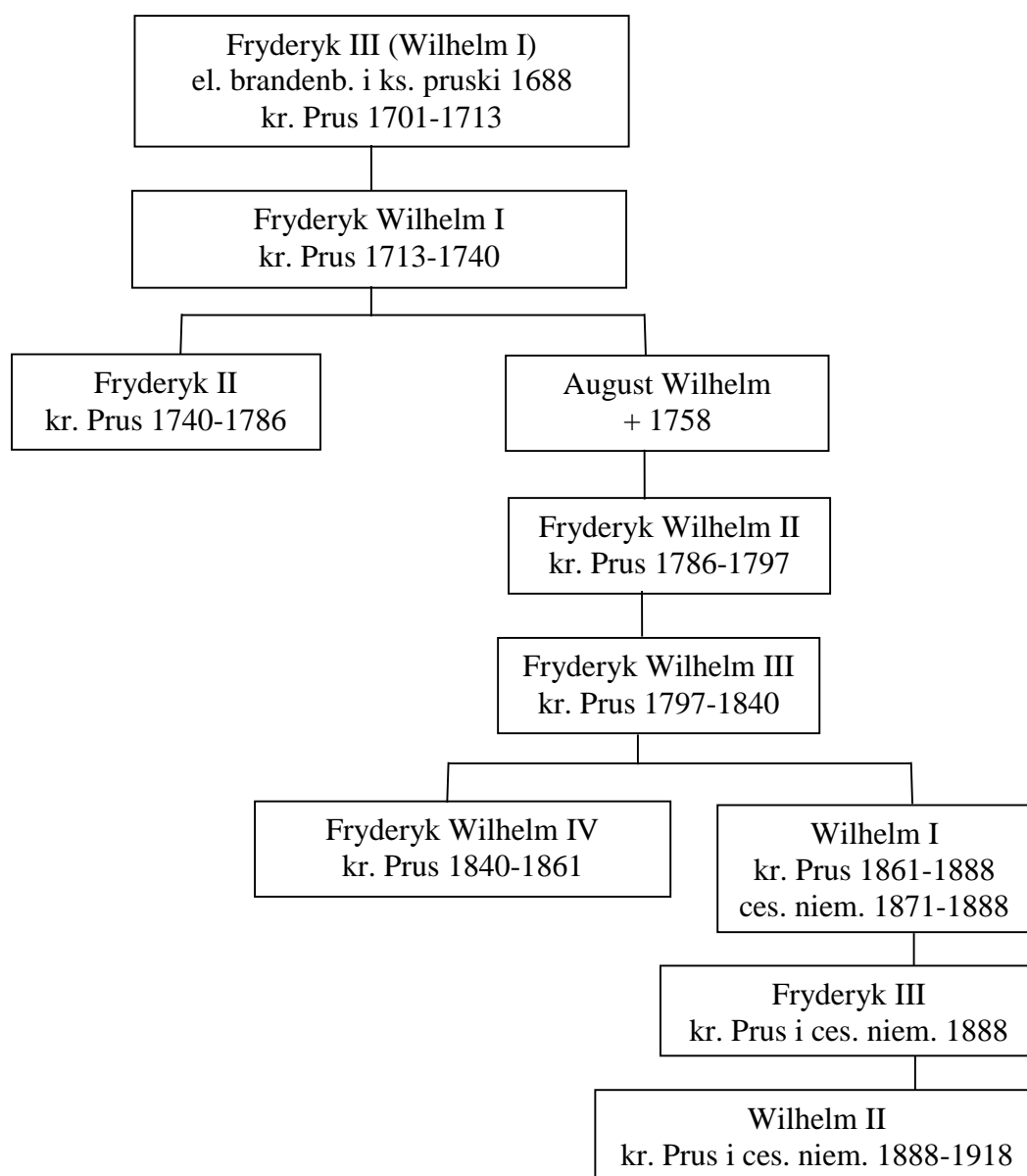
Uzasadnienie:

.....

.....

.....

Tablica genealogiczna do zadań 25. i 26.

np. 1701-1713 – lata panowania + data śmierci

Na podstawie: Z. Zieliński, *Niemcy. Zarys dziejów*, Kraków 2003, s. 318.

...../3

Zadanie 25. (0-3 pkt)

Do każdego opisu wydarzenia zamieszczonego w tabeli dopisz imię władcy Prus z tablicy genealogicznej, za panowania którego miało miejsce opisane wydarzenie.

	Opis wydarzeń	Władca Prus
25.1.	<p>Prowincje, które od 1 stycznia 1772 r. składały część dawnego Królestwa Polskiego, a które potem różnymi czasy dostały się pod panowanie pruskie, będzie posiadał król saski prawem własności i najwyższego zwierzchnictwa pod nazwą Księstwa Warszawskiego.</p> <p>Na podstawie: oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. Lenard, <i>Wiek XIX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów</i>, Warszawa 1998, s. 37-38.</p>	

25.2.	<p>Powstał gorący opór przeciwko wykładom religii w języku niemieckim. To pokazało się we Wrześni. Dzieci nie odpowiadały na pytania zadawane im po niemiecku, nawet ostantacyjnie odmówiły przyjęcia podręczników do nauki religii, które miano im bezpłatnie rozdać.</p> <p>Na podstawie: oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. Lenard, <i>Wiek XIX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów</i>, Warszawa 1998, s. 427.</p>	
25.3.	<p>Począwszy od granicy śląskiej, idąc o milę niżej Częstochowy, dalej wzdłuż Pilicą do Grotowic, stamtąd prostą linią ku Sochaczewu, zostawiając Rawę na lewej ręce i postępując Bzurą aż do Wisły naprzeciw Wyszogródka, linia prosta aż do Działdowa formuje granicę, tym sposobem, iż brzeg prawy wspomnianych rzek przy Polsce zostanie, lewy zaś brzeg przy Państwie Pruskim. Tudzież Najjaśniejszy Król Jmć i Rzeczpospolita Polska ustępują także miasta Gdańsk i Toruń.</p> <p>https://pl.wikisource.org/wiki/Traktat_[...]_pomi%C4%99dzy_Rzecz%C4%85pospolit%C4%85_a_Kr%C3%B3lestwem_Prus_[...]</p>	

...../1

Zadanie 26. (0-1 pkt)

Podaj nazwisko dynastii, której przedstawiciele zostali umieszczeni na tablicy genealogicznej.

Teksty do zadań 27. i 28.

Tekst I

Boże wspieraj, Boże ochroń
 Nam Cesarza i nasz kraj,
 Tarczą wiary rządy osłoń,
 Państwu Jego siłę daj.
 Brońmy wiernie Jego tronu,
 Zwróćmy wszelki wroga cios.
 Obowiązkom swoim wierni
 Strzeżmy pilnie świętych praw
 W ich obronie niech się spełni
 powołanie do cnych spraw!
 Pomni, jak to skroń żołnierza
 Świetnie zdoła lauru krzew
 Nieśmy chętnie za Monarchę,
 Za Ojczyznę mienie, krew!
 Szcześć Monarsze, szcześć Krajowi,
 [Kraj nasz] będzie wiecznie trwać!

Tekst II

I naprzód marsz, Ojczyzny dzieci,
 Bo nadszedł chwały naszej dzień.
 To tyran przeciw nam zawiesił
 Zbroczony krwawo sztandar ten.
 Do broni, bracia dziś!
 Zewrzyjcie szyki wraz! I marsz, i marsz!
 By ziemię krwią napoić, przyszedł czas!
 O miłości Ojczyzny święta!
 Dziś w zemście prowadź, wspieraj nas.
 O Wolności w sercach zakłęta!
 Z obrońcy Twymi wspólnie walczyć.
 Zwycięstwo z Tobą dziś wspaniałe,
 Gdy z nami mężnych głosów duch.
 Niech zobaczy śmierci bliski wróg
 I tryumf twój, i naszą chwałę.

[https://pl.wikipedia.org/wiki/\[...\]](https://pl.wikipedia.org/wiki/[...])

[https://www.wikiwand.com/pl/\[...\]#/Polski](https://www.wikiwand.com/pl/[...]#/Polski)

...../1

Zadanie 27. (0-1 pkt)

Rozstrzygnij, który z tekstów – I czy II – był śpiewany przez żołnierzy Napoleona Bonaparte. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....
.....
.....

...../1

Zadanie 28. (0-1 pkt)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Oba teksty propagują postawy patriotyczne.	P	F
W Tekście I wyeksponowano wartości konserwatywne.	P	F

Ilustracje do zadania 29.

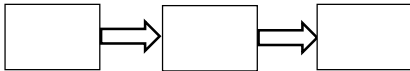

Na podstawie: red. W. Sienkiewicz, E. Olczak, *Historia Polski. Atlas ilustrowany*, Warszawa 2021, s. 163, 164, 169.

...../1

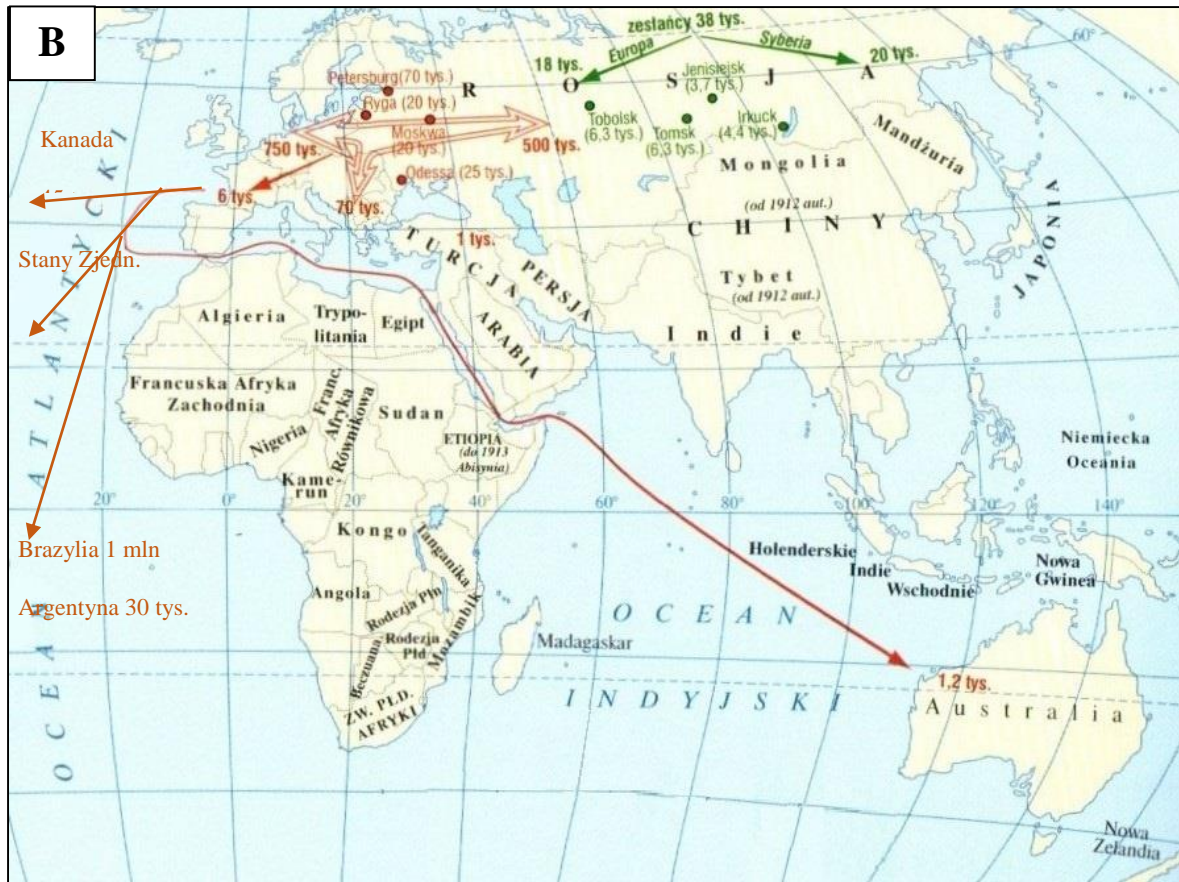
Zadanie 29. (0-1 pkt)

Ułóż wydarzenia ukazane na ilustracjach w kolejności chronologicznej. Wpisz we właściwe miejsca litery, którymi oznaczono ilustracje.

Mapy do zadania 30.

Na podstawie: red. W. Sienkiewicz, E. Olczak, *Historia Polski. Atlas ilustrowany*, Warszawa 2021, s. 170, 172.

...../1

Zadanie 30. (0-1 pkt)

Rozstrzygnij, która mapa (A czy B) obrazuje Wielką Emigrację. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

Ilustracje do zadania 31.

A

B

C

D

Źródło: red. W. Sienkiewicz, E. Olczak, *Historia Polski. Atlas ilustrowany*, Warszawa 2021, s. 151, 165, 175, 179.

...../2

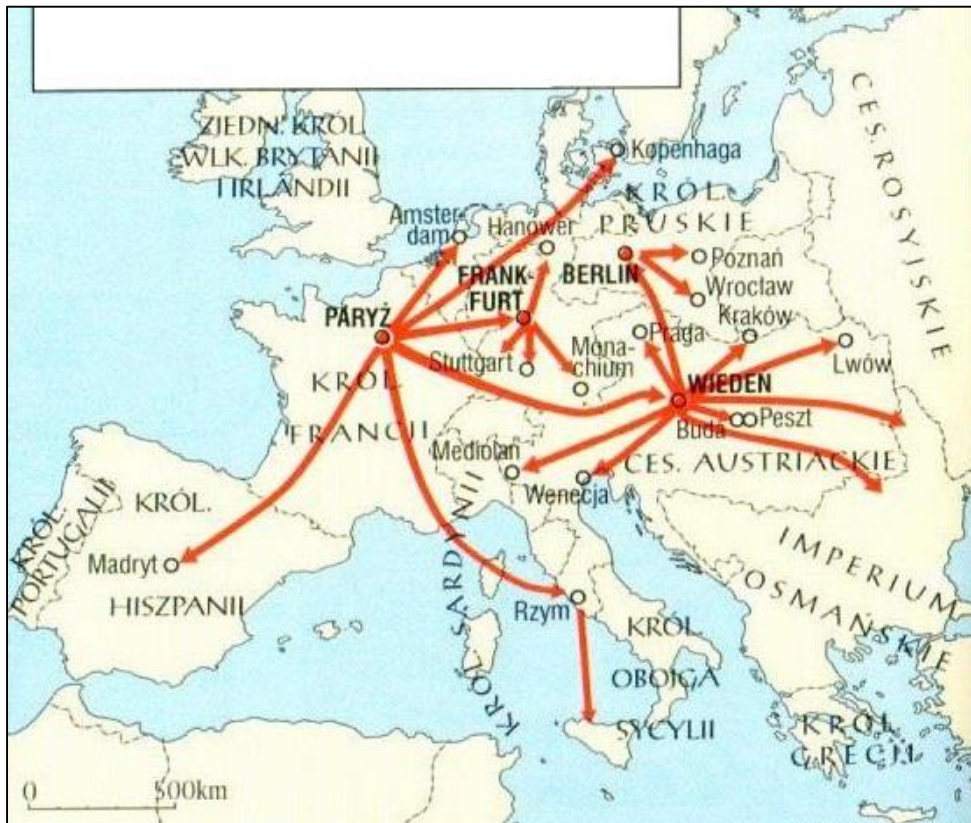
Zadanie 31. (0-2 pkt)

Do umieszczonych w tabeli opisów wydarzeń przyporządkuj herb terytorium, na terenie którego miały miejsce te wydarzenia. Herb wybierz spośród oznaczonych literami A-D. W każdym wierszu tabeli wpisz właściwą literę.

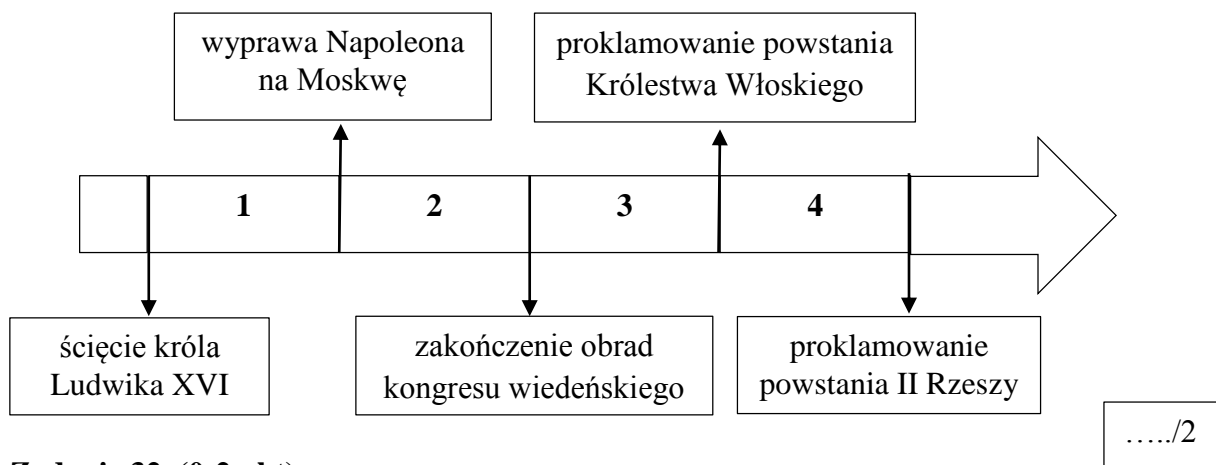
	Opis wydarzeń	Litera, którą oznaczono herb
31.1.	1 kwietnia Komitet Narodowy wydał deklarację o likwidacji istniejących obciążeń feudalnych oraz nadaniu ziemi chłopom, którzy wstąpią do polskiego wojska. Było to pretekstem dla władz pruskich do wprowadzenia stanu oblężenia. W związku z tym Komitet zdecydował o rozwiązaniu się. Decyzja kapitulacji wywołała oburzenie wojska, a Ludwik Mierosławski został obwołany wodzem naczelnym.	
31.2.	Austriacy rozsiewali wiadomość o zbrojeniu się szlachty i jej chęci krwawego rozprawienia się z chłopstwem. Rząd Narodowy Rzeczypospolitej Polskiej ogłosił Manifest, który w głównych założeniach znosił wszystkie przywileje stanowe, oddawał chłopom użytkowaną przez nich ziemię na własność, uchylał bez odszkodowania wszelkie powinności. Postulaty te nie trafiły jednak do chłopów.	

Na podstawie: red. W. Sienkiewicz, E. Olczak, *Historia Polski. Atlas ilustrowany*, Warszawa 2021, s. 177, 179.

Mapa i taśma chronologiczna do zadań 32. i 33.

Na podstawie: *Atlas historyczny. Gimnazjum*, Warszawa 2002, s. 72.

Zadanie 32. (0-2 pkt)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych, a następnie wyjaśnij w jej kontekście słowa Klemensa Metternicha: „Gdy Francja kicha, cała Europa dostaje kataru”.

Mapa ilustruje

- A. tworzenie koalicji antynapoleońskiej.
- B. rozprzestrzenianie się Wiosny Ludów.
- C. trasę wyprawy tysiąca czerwonych koszul Garibaldiego.
- D. osadzanie na europejskich tronach członków rodziny i przyjaciół Napoleona Bonaparte.

Wyjaśnienie:

.....

.....

.....

Zadanie 33. (0-1 pkt)

...../1

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Do wydarzeń przedstawionych na mapie doszło w okresie oznaczonym na taśmie chronologicznej liczbą

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

Teksty do zadania 34.

Tekst A

Patrol powstańczy wziął do niewoli kilku Kozaków, u których znaleziono depeszę informującą o odwołaniu dodatkowej eskorty dla konwoju pocztowego zmierzającego z Warszawy do Lublina. Partyzanci postanowili wykorzystać ten fakt i zorganizowali zasadzkę w lasach pod Żyrzynem. Rosjanie bronili furgonów do momentu wyczerpania się amunicji. Dowódca rosyjski por. Laudański z grupą żołnierzy przebił się po walce wręcz przez polski kordon. Pozostali zostali wzięci do niewoli. Klęska oddziału rosyjskiego spowodowała odwołanie przez cara z Królestwa wielkiego księcia Konstantego, którego zastąpił Fiodor Berg.

Na podstawie: red. W. Sienkiewicz, E. Olczak, *Historia Polski. Atlas historyczny*, Warszawa 2021, s. 183.

Tekst B

Armia rosyjska zgromadzona pod Pragą podjęła próbę zdobycia Olszynki. W okolicy Pragi przybył rosyjski korpus gen. Iwana Szachowskiego, który opanował Białąłękę. Przeciwno wojskom Szachowskiego została skierowana dywizja gen. Jana Krukowieckiego. Do natarcia ruszyły dwie kolumny wojsk polskich. Lewą dowodził Skrzynecki, prawą – Chłopicki. Atak powstańców odrzucił Rosjan na ich pozycje wyjściowe. Do dalszych działań ofensywnych zabrakło jednak Chłopickiemu sił. Wkrótce został ranny i przekazał dowództwo Skrzyneckiemu.

Na podstawie: red. W. Sienkiewicz, E. Olczak, *Historia Polski. Atlas historyczny*, Warszawa 2021, s. 165.

Zadanie 34. (0-1 pkt)

Rozstrzygnij, który tekst (A czy B) opowiada o działaniach wojskowych w czasie powstania styczniowego. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

Teksty do zadania 35.

Tekst A

My, Wilhelm, z Bożej Łaski Król Pruski, wobec tego, że książęta niemieccy i wolne miasta skierowali do Nas zgodne wezwanie, uważamy za obowiązek wobec wspólnej ojczyzny przyjąć godność cesarza niemieckiego.

Na podstawie: *Teksty źródłowe do nauki historii*. Nr 36: *Zjednoczenie Niemiec i Włoch*, Warszawa 1960, s. 17.

Tekst B

Godność cesarska jest przywrócona. Ludwik Napoleon Bonaparte jest Cesarzem Francuzów pod imieniem Napoleona III.

Na podstawie: oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. Lenard, *Wiek XIX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów*, Warszawa 1998, s. 254.

Tekst C

Plan wyniesienia na tron hiszpański księcia pruskiego może być traktowany tylko jako przedsięwzięcie skierowane przeciwko terytorialnemu bezpieczeństwu Francji. Rząd francuski uważa się od tej chwili jako pozostający w stanie wojny z Prusami.

Na podstawie: *Teksty źródłowe do nauki historii*. Nr 36: *Zjednoczenie Niemiec i Włoch*, Warszawa 1960, s. 12.

Tekst D

J. K. M. Król Danii zrzeka się wszystkich swoich praw do Księstwa Szlezwiku, Holsztynu i Lauenburga na korzyść Ich Królewskich Mości Cesarza Austrii i Króla Prus.

Na podstawie: *Teksty źródłowe do nauki historii*. Nr 36: *Zjednoczenie Niemiec i Włoch*, Warszawa 1960, s. 12.

Tekst E

Książęta panujący i wolne miasta Niemiec zawierają pomiędzy sobą konfederację wieczystą, która nosić będzie nazwę Związku Niemieckiego.

Na podstawie: oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. Lenard, *Wiek XIX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów*, Warszawa 1998, s. 74.

Zadanie 35. (0-2 pkt)

Spośród wydarzeń opisanych w Tekstach A-E wybierz wydarzenie chronologicznie pierwsze i wydarzenie chronologicznie ostatnie. W każdym wierszu tabeli wybierz właściwą literę.

35.1.	Wydarzenie chronologicznie pierwsze	A	B	C	D	E
35.2.	Wydarzenie chronologicznie ostatnie	A	B	C	D	E

Ilustracja i tekst do zadania 36.

mortkunstler.com

Mundury były wspaniałe, dumnie błyszczące guzikami i plecionym szamerowaniem na mankietach i kołnierzach. „Jacy to wspaniali mężczyźni” - myślała Scarlett z dumą w sercu, obserwując, jak rzucają powitania, kłaniają się znajomym. Z ulicy słyszeć się dało bicie w bębny, dudnienie stóp. Była to szczytowa chwila, apogeum Konfederacji, bo ostateczne zwycięstwo było za pasem. Tryumfy Stonewalla Jacksona w Dolinie i klęska Jankesów w siedmiodniowej bitwie pod Richmondem wyraźnie o tym świadczyły. Jakżeby zresztą mogło być inaczej pod wodzą takich ludzi jak Lee i Jackson? Jeszcze jedno zwycięstwo i Jankesi padną na kolana błagając o pokój.

Na podstawie: M. Mitchell, *Przeminęło z wiatrem*, Warszawa 2015, s. 187, 189.

...../1

Zadanie 36. (0-1 pkt)

Rozstrzygnij, czy na ilustracji zobrazowano przemarsz armii, której opis znalazł się w tekście. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

Tabela do zadania 37.

	Państwo	Metropolia		Kolonie	
		pow. (mln km)	lud. (mln)	pow. (mln km)	lud. (mln)
A	Rosja	5,4	136,2	17,4	33,2
B	Niemcy	0,5	64,9	2,9	12,3
C	Francja	0,5	39,6	10,6	55,5
D	Wielka Brytania	0,3	46,5	33,5	393,5
E	Belgia	0,03	7,5	2,25	20
F	Holandia	0,04	7,5	2,03	38,1

Na podstawie: *Atlas historyczny. Gimnazjum*, Warszawa 2002, s. 81.

...../3

Zadanie 37. (0-3 pkt)

Uzupełnij tekst, wybierając odpowiednie nazwy państw spośród oznaczonych w tabeli literami A-F. W każdym wierszu tabeli zamieszczonej pod tekstem wybierz właściwą literę.

W XIX w. wyróżniły się dwie odrębne strefy gospodarcze. Pierwsza (na Północy i Zachodzie) uczestniczyła w światowej gospodarce morskiej zdominowanej przez **37.1.**_____ i mogła wspierać swe działania przez zdobywanie zamorskich kolonii; druga (na Południu i Wschodzie) spełniała tylko funkcję źródła żywności, surowców i taniej siły roboczej, a także służyła jako rynek zbytu. Jedyny przykład zakłócenia tej prawidłowości to **37.2.**_____ – najbardziej dynamiczny kraj strefy uprzemysłowionej, który jednak z powodów politycznych i czasowych nie zdołał zdobyć porównywalnej z tą pozycją kolekcji kolonii. Natomiast najwięcej poddanych, nie licząc mieszkańców posiadłości zamorskich, miał władca **37.3.**_____.

37.1.	A	B	C	D	E	F
37.2.	A	B	C	D	E	F
37.3.	A	B	C	D	E	F

BRUDNOPIS